

Espoon ympäristöyhdistys ry
Villa Apteekki, Pappilantie 5, 02770 Espoo
www.sll.fi/espoo

Uudenmaan ELY-keskus
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

30.9.2016

ASIA: Muistutus luonnontieteellisten tietojen ajantasaistamisesta Natura-alueella FI0100092 Matalajärvi, Espoo

Yhteenveto

Matalajärven Natura 2000-alueen tietolomake on päivitettävä kattavaksi, vertailukelpoiseksi ja luotettavaksi siten kuin EU-komissio edellyttää. Tietolomakkeeseen tulee merkitä eri lähteissä dokumentoidut 96 lintulajia ja 35 muuta eliölajia. Tulevaisuudessa myös alueen hoitoa tulee kehittää komission edellyttämällä tavalla. Natura-alueen ja sen suojavyöhykkeiden laajentamista tarkastella siten, että arvokas lintuvesi sekä siihen liittyvät perinnemaisemat ja lehtoluonto Högnäsin kannaksella turvataan maankäyttöpaineiden lisääntyessä.

1 Komission vaatimukset Natura 2000 -alueiden tietolomakkeille

EU-komissio edellyttää, että Natura 2000 -tietolomakkeen sisältöä olisi päivitettävä säännöllisesti parhailla kustakin verkoston alueesta saatavilla olevilla tiedoilla. Natura 2000 -hankkeen onnistumisen kannalta on keskeistä se, minkä tasoista tietoa yhteisön tärkeinä pitämistä luontotyypeistä ja lajeista on käytettävissä. Näin ollen tietojen on oltava strukturoituja ja vertailukelpoisia. Täten Natura 2000 -verkoston tietolomakkeen ja siihen perustuvan tietokannan päätavoitteena on tarjota kaikki tarvittavat tiedot Natura 2000- verkoston ja siihen liittyvien toimenpiteiden koordinoitua varten; tietoja tutkimuksen ja suunnittelun avuksi sekä muihin luonnonsuojelupolitiikkaa tukeviin tarkoituksiin sekä toimia luotettavana viite- ja tietolähteenä arvioitaessa erityisiä ongelmia mahdollisissa EU:n lainsäädännön rikkomistapauksissa. SPA-alueiksi lintudirektiivin nojalla luokiteltujen alueiden osalta jäsenvaltioiden on ilmoitettava kaikki asiaankuuluvat tiedot lintudirektiivin 4 artiklan kattamista lajeista eli liitteessä I olevista lajeista ja liitteessä I mainitsemattomista säännöllisesti esiintyvistä muuttolinnuista. LIITE 1: Otteita komission täytäntöönpanopäätöksestä muistutukseen liittyen

2 Matalajärven tietolomake kattavaksi, vertailukelpoiseksi ja luotettavaksi

Espoon ympäristöyhdistys katsoo, että Espoon Matalajärven tietolomakkeiden päivitystiedoissa on merkittäviä ja osin EU-komission päätöksen vastaisia puutteellisuuksia, mikä vaarantaa todellisten suojeluarvojen huomioonottamisen Komission ohjeen tarkoittamassa suunnittelussa ja luonnonsuojelutyössä. Virallisen ehdotuksen aineisto on vanhentunutta ja se sisältää puutteellista tietoa sekä linnuista (lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue, SPA-alue) että SCI/SAC-alueen päivityksen osalta (Jäsenmaa ehdottaa SCI-alueita, jonka pohjalta EU-komission määrittelee Natura 2000-verkoston kuuluvan erityisten suojelutoimien alue, SAC-alueen).

Virallisissa tietolomakkeissa on nyt merkitty Matalajärven Natura-alueelle 31 lintulajia ja 14 muuta lajia. Komission edellyttämien mahdollisimman ajantasaisen ja parhaiden saatavilla olevien tietojen mukaan Matalajärven lajimäärä on todellisuudessa merkittävästi korkeampi. Tiira-tietokannan luvut Matalajärven osalta ovat SPA-lajien osalta 96 lintulajia, ja SAC (SCI)-lajien osalta alueella on 35 eliölajia. Tiira-tietokannan mukaan muuttolintumäärissä sekä pesivässä lajistossa on erittäin vähän vaihtelua vuodesta toiseen uusimman aineiston perusteella; myös maksimimäärissä.

Kattava lajilista kirjallisuusviitteineen on esitetty tämän muistutuksen liitteenä taulukossa (LIITE 2: Matalajärven lajisto ja kirjallisuusviitteet). Esitetyt tiedot ovat uusia ja edustavat parhaita saatavissa olevaa tietoa viime vuosien ajalta. Tiedot kuvaavat parhaiten alueen suurta luonnon monimuotoisuutta ja edustavat siten komission tiedoilta edellyttämää tarkkuutta. Vertailuaineistona tietojen päivityksen tarkkuudessa on tässä muistutuksessa käytetty Natura-tietokantaa Siikalahdelta FI0415001. Komissio edellyttää alueiden tiedoilta vertailukelpoisuutta. Myös Siikalahdella alueen vastuutaho on Metsähallitus, joten tarkkuuden pitäisi olla sama myös Matalajärvellä; alueen NT-lajeja ei ole ilmaistu luettelossa.

Kirjallisuusluettelon (välilehdellä 2) tiedot ovat pääosin Espoon kaupungin ympäristökeskuksen julkaisusarjasta; osin Espoon kaupunkisuunnittelukeskukselta (Keiron Oy, myös 2015 selvitys Espoon ympäristökeskuksen tiedossa), Metsähallitukselta ja Espoon ympäristöyhdistyksen materiaalista Högnäsin kaavavalituksesta Helsingin hallinto-oikeudelle 2014. Tiedot ovat julkisia ja alueen suojeluarvoihin olennaisesti liittyviä ja huomioonotettavia tietoja, jotka ovat olleet Metsähallituksen tai Espoon ympäristötoimen tiedossa ja siltä saatavissa ja siten niiden huomiotta jättäminen ei ole hyväksyttävää.

Uutta tietoa edustaa Matti Masingin lepakkoselvitys kesältä 2016. Kirjallisuuslähteissä mainittujen lepakkoselvityksien tarkastelualueet rajautuvat Natura-alueeseen tai osin käsittävät sen joka on siten lähtöoletuksena luettava niiden esiintymisalueeseen. Lisäksi selvitysten muuttolepakot joutuvat ylittämään Högnäsin kannaksen Natura-alueen.

3 Muuta huomioitavaa Matalajärven alueen hoidosta

SCI-alueesta ja ehdotetusta SPA-alueesta ei ole tehty hoito- ja käyttösuunnitelmaa eikä asiakirjoista ilmene SCI-alueen päivityspäivämäärää.

Jos Matalajärven vedenpintaa nostetaan ja tulva palautetaan, SPA-alueen rajan pitäisi olla tasossa 23,80 mmpy.

SPA- ja SAC-alueen rajan tulisi noudattaa perinneympäristön rajaa (Raatikainen: Espoon luontokohteet).

4 Matalajärven Natura-alueeseen kohdistuvien maankäyttöpaineiden huomioiminen

Jatkossa Natura-alueen rajausta tulisi tarkastella kattuen Högnäsin kannas ja sitä ympäröivä alue laajasti, ottaen huomioon aluetta koskevat asema- ja yleiskaavaprosessien aikana tehdyt, meneillään olevat ja jatkossa tehtävät selvitykset. Näiden myötä tieto alueen on lisääntynyt merkittävästi. Tarkastelussa tulee huomioida sekä nykyisen rajauksen suojavyöhyketarve sekä alueen merkitys lajistoltaan ja muilta luontoarvoiltaan luontaisena ja tärkeänä kokonaisuutena.

Koska Natura-alueeseen kohdistuu juuri nyt ja oletettavasti myös lähitulevaisuudessa merkittäviä paineita mm. maankäytön osalta, ja Natura-tietojen päivitysten aikaväli on ollut huomattavan pitkä, ei ole hyväksyttävää, että näiden puutteiden korjaaminen ja siihen liittyvä kuuleminen jäisi seuraavaan, em. vaikutusten kannalta todennäköisesti aivan liian kaukaiseen ja määrittelemättömään ajankohtaan. Siksi edellytämme, että tässä muistutuksessa olevat tiedot otetaan huomioon ja merkittävät virheellisuudet korjataan viipymättä tämän päivityksen yhteydessä.

Lisäksi on perusteltua lisääntyneen tiedon pohjalta, että Natura-alueen rajausta otetaan uudelleen tarkasteluun mm. maankäyttöpaineita vastaan täysin puuttuvan suojavyöhykkeen takia sekä ympäröivän alueen merkittävien ja Natura-alueeseen olennaisesti kytkeytyvien luontoarvojen huomioimiseksi.

Espoossa 30.9.2016

Virpi Sahi

puheenjohtaja

Espoon ympäristöyhdistys ry

Eeva-Liisa Laakso

taloudenhoitaja

Espoon ympäristöyhdistys ry

LIITE 1: Otteita komission täytäntöönpanopäätöksestä muistutukseen liittyen (tämän asiakirjan lopussa)

LIITE 2: Matalajärven FI0100092 lajisto ja kirjallisuus 30.9.2016 (Excel, 2 välilehteä)

MUUT LIITTEET: Eräitä toistaiseksi julkaisemattomia, viiteluettelossa mainittuja aineistoja toimitetaan myöhemmin (mm. Matti Masingin lepakkoselvitys kesältä 2016)

LIITE 1 Otteita komission täytäntöönpanopäätöksestä muistutukseen liittyen

KOMISSION TÄYTÄNTÖÖNPANOPÄÄTÖS,

annettu 11 päivänä heinäkuuta 2011,

Natura 2000 -alueiden tietolomakkeesta

(tiedoksiannettu numerolla K(2011) 4892)
(2011/484/EU)

EUROOPAN KOMISSIO...katsoo seuraavaa:

(4) Natura 2000 -tietolomakkeen sisältöä olisi päivitettävä säännöllisesti **parhailla kustakin verkoston alueesta saatavilla olevilla tiedoilla**, jotta komissio voi täyttää koordinoitavansa ja direktiivin 92/43/ETY 9 artiklan mukaisesti arvioida säännöllisesti, miten Natura 2000 edistää 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumista.

3. TIEDOT ALUEEN EKOLOGIASTA

Alueista, jotka on luokiteltu SPA-alueiksi lintudirektiivin nojalla, jäsenvaltioiden on — ilmoitettava **kaikki asiaankuuluvat tiedot lintudirektiivin 4 artiklan kattamista lajeista** eli liitteessä I olevista lajeista ja liitteessä I mainitsemattomista säännöllisesti esiintyvistä muuttolinnuista (kohta 3.2) (pakollinen)

JOHDANTO

Natura 2000 on ekologinen verkosto, jonka avulla suojellaan luonnonvaraisia eläin- ja kasvilajeja sekä luontotyyppisiä, jotka ovat yhteisön kannalta tärkeitä Euroopan unionissa. Se koostuu vuonna 1979 annetun lintudirektiivin 2009/147/EY ja vuonna 1992 annetun luontotyyppidirektiivin 92/43/ETY nojalla luokitelluista alueista.

Natura 2000 -hankkeen onnistumisen kannalta on keskeistä se, minkä tasoista tietoa yhteisön tärkeinä pitämistä luontotyypeistä ja lajeista on käytettävissä. Näin ollen tietojen on oltava strukturoituja ja **vertailukelpoisia**.

Tietolomakkeen tarkoitus ja käyttö

Natura 2000 -verkoston tietolomakkeen ja siihen perustuvan tietokannan **päätavoitteena on**

(1) **tarjota kaikki tarvittavat tiedot**, joiden avulla komissio voi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa koordinoita toimenpiteitä yhtenäisen Natura 2000 -verkoston luomiseksi ja ylläpitämiseksi sekä arvioida verkoston toimivuutta direktiivin 92/43/ETY liitteessä I olevien luontotyyppien ja liitteessä II olevien lajien sekä direktiivin 2009/147/ETY liitteessä I olevien lintulajien ja mainitun direktiivin kattamien muiden muuttolintujen elinympäristöjen suojelun suhteen;

(6) tarjota **tietoja tutkimuksen ja suunnittelun avuksi sekä muihin luonnonsuojelupolitiikkaa tukeviin tarkoituksiin**;

(7) toimia **luotettavana viite- ja tietolähteenä** arvioitaessa erityisiä ongelmia mahdollisissa EU:n lainsäädännön rikkomistapauksissa.

Tietolomaketta, jolla Natura 2000 -verkosto dokumentoidaan EU:n tasolla, pidetään tärkeänä tietolähteenä kaikissa edellä mainituissa tarkoituksissa. Tietolomaketta olisi päivitettävä mahdollisimman usein, jotta sitä voitaisiin käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla. Siksi on erittäin suositeltavaa, että **jäsenvaltiot päivittävät tietolomaketta parhailla saatavilla olevilla tiedoilla säännöllisesti. Esimerkiksi luontotyyppidirektiivin 11 artiklassa tarkoitettu seuranta, hoitosuunnitelmat ja vaikutusten arvioinnit voivat tuottaa tulokseksi uusia tietoja, joiden avulla tietolomaketta voitaisiin päivittää.**